

JAARVERSLAG 2018

Stichting Het Kempische Heideschaap Heeze

INHOUD

1	Inleiding
2	Actiepunten 2018
3	Activiteiten
4	Bestuur
5	Financiën

VOORWOORD

Met dit jaarverslag verduidelijkt het bestuur van de Stichting het Kempische Heideschaap (verder afgekort als SKH) wat de werkzaamheden zijn geweest rondom de schaapskudde van de Strabrechtse Heide in Heeze in 2018.

2018 heeft wat de werkzaamheden van het bestuur betreft bijna volledig in het teken gestaan van de aanbestedingsproblematiek met Staatsbosbeheer en het onderzoeken van de mogelijkheden van een nieuwe stal voor de steeds groter wordende kudde. Na de viering van het 50 jarig jubileum in 2017 met een 14 daagse Sheep Tour rondom Eindhoven – met alle positieve reacties daarop - is 2018 een jaar geworden waarin we hard zijn geconfronteerd met de door Staatsbosbeheer ingeslagen weg van aanbesteding. Doordat Staatsbosbeheer geen uitzondering maakt voor de bijzondere relatie die we hebben opgebouwd in 50 jaar heide/natuurbeheer zijn we feitelijk terug bij af. En dat in de wetenschap dat door de toename in opdrachten voor de schaapskudde de betekenis van SKH in het beheer alleen maar is gegroeid. De onzekerheid over de afloop van de aanbesteding in april 2019 werpt een schaduw over alle initiatieven die nodig zijn om voor het professionele begrazingsbedrijf en voor de stichting een fundament te leggen dat perspectief biedt voor een optimaal werkende onderneming in het natuur/heide beheer in samenwerking met de opdrachtgevers. SKH heeft in 2018 permanent moeten reflecteren op haar eigen toekomstplannen en concrete inzet bij het project Gijzenrooi. In voorjaar 2019 kunnen we vaststellen welke betekenis SKH kan hebben voor het brede programma dat samenhangt met het natuur/heidebeheer.

In dit jaarverslag is het financieel verslag van 2018 opgenomen. .

Kees van Hee
Voorzitter

2 Actiepunten 2018

De begrazingswerkzaamheden en het beheer van de kudde zijn in handen van De Wassum . De Stichting heeft zich moeten focussen op de relatie met Staatsbosbeheer, nu ook de aanbestedingsprocedure voor het werk in de komende 8 jaar op de Strabrechtse heide voor ons van toepassing is. Daarnaast is het overleg met de gemeente Geldrop, Brabants Landschap(BL) en de Provincie over de invulling van het Gijzenrooi project de andere rode lijn geweest in 2018.

Actiepunten van 2018 waren:

Organisatie	Samenstelling en taakstelling van het bestuur.
Gijzenrooi	SKH, kartrekker in een project met Geldrop en BL
Staatsbosbeheer	Aanbesteding
Schaapskudde herder	Inzet en uitbreiding van kudde door toename in opdrachten toekomst herder in relatie tot aanbestedingsproblematiek
De Wassum	afstemming en evaluatie werkzaamheden
SKH	SKH na 50 jaar
Financieel	begroting 2017; verrekening exploitatie en tweede en derde kudde
Samenwerking	Staatsbosbeheer, gemeenten, provincie, VGSN, De Wassum, Stamboek, Horeca, Kempenhaeghe, stichting Groote Heide, 2Doevents, Goed Werk Communicatie.

3 Activiteiten SKH

De activiteiten zijn onder te brengen in de volgende categorieën.

1. Toerisme/recreatie/educatie
2. PR en communicatie
3. Begrazing en beheer van de kudde

3.1 Toerisme/recreatie/educatie

De Lammetjesdagen werden verspreid over 4 zondagen in april en mei. Er kwamen veel bezoekers op af. Op 3 juni was er in samenwerking met de Kapeller Put in Heeze het scheerevenement *Schaap en Scheer* waar veel volk op af kwam.

De Strabrechtse Heidedag was op 19 augustus. Een deel van de kudde stond ingeschaard op De Plaetse en de herders verzorgden drukbezochte demonstraties schapen drijven.

Aanvragen voor arrangementen, zoals demonstraties schapen drijven, zijn allemaal doorgespeeld naar De Wassum. Dit gaat heel goed en wij hebben daar als Stichting geen werk meer aan. Er zijn er ieder jaar zeker tien van deze demonstraties.

3.2 PR en communicatie

Op verschillende momenten in het jaar is de kudde op de Strabrechtse Heide en het Kempische heideschaap in beeld gebracht via de website en de facebook pagina.

3.3 Begrazing en beheer van de kudde

Inzet schaapskuddes

In 2018 is gewerkt met circa 900 volwassen schapen en ruim 500 lammeren. Er werden in het seizoen 3 kuddes gevormd en één lammerkudde.

Overzicht inzet 3 gehoede kuddes 2018		
Staatsbosbeheer	Strabrechtse Heide	284 dagen
Brabants Landschap	Grote Heide	14 dagen
	Valkenhorst	75 dagen
	Stratumse Heide	6 dagen
	Braakhuizen	18 dagen
Golfclub	Stippelberg	45 dagen
High Tech Campus		21 dagen
Staatsbosbeheer	Vresselse Heide	35 dagen
Gem. Heeze	Grote Heide	35 dagen
Bosgroep	Kamerven	52 dagen
Bosgroep	Someren bermen en geluidswal	23 dagen
Bosgroep	Buntven Deurne	10 dagen
Bosgroep	IJzeren Man Weert	28 dagen
		646 dagen
Inzet lammerkudde		
Bosgroep	Somerse Heide Beuven	120 dagen

Staatsbosbeheer Strabrechtse Heide

Voor Staatsbosbeheer heeft vrijwel het hele seizoen één kudde gelopen en een deel van het jaar zelfs twee kuddes. Al jaren wordt de kudde gehoed ingezet op 400 ha heide op het westelijk deel van de Strabrechtse Heide. Hiervoor bestaat een begrazingsplan en de begrazing wordt naar tevredenheid uitgevoerd.

Sinds de grote brand op het oostelijk deel wordt sinds enkele jaren begraasd op de brandvlakte die circa 150 ha groot is. De begrazing heeft als doel de *greenflush* na de brand in de kiem te smoren en opslag van bomen te voorkomen. De aanpak van de brandvlakte komt heel precies. Afzetten van opslag en iedere keer opnieuw afgrazen is de werkstrategie die in een vast ritme moet worden uitgevoerd. De aanpak is succesvol maar nog niet het hele terrein kon worden aangepakt. Het devies is beter een deel goed doen dan alles matig. Het is gelukt om ruim de helft van het terrein op orde te krijgen, nazorg blijft belangrijk.

De inzet van lammeren in het zuidelijke vaste raster tussen de runderen heeft in 2018 niets plaats gehad. Dit omdat door het droge weer er weinig voedsel was.

Brabants Landschap Grote Heide, Valkenhorst, Stratumse Heide, Braakhuizen

In 2018 is de begrazing bij het Brabants Landschap stevig uitgebreid. Met name op Valkenhorst werd op grote schaal begraasd op pijpestrootje.

Op de Grote Heide is vergrassing op een voormalige brandvlakte aangepakt. Op Stratumse Heide en de Braakhuizense Heide werd vooral pijpestrootje weg gegraasd ten faveure van de klokjesgentiaan.

De begrazingen worden in 2019 waarschijnlijk verder uitgebreid.

Grote Heide Meerven

In 2018 werd een nieuw terrein in begrazing genomen dat in eigendom is van de gemeente Heeze Deze heide in omgeving van het Meerven hoort bij de uitgestrekte Grote Heide. Het gaat hier om het deel oostelijk van de A2 bij het grote ecoduct aldaar. Vergrassing en verbossing aanpakken is het doel.

High Tech Campus

In 2018 werd wederom begraasd op de High Tech Campus in Eindhoven. Hier liggen relictten van wat ooit een uitgebreide heide was. Er is veel belangstelling vanuit de medewerkers van de bedrijven bij de begrazing. In 2019 wordt de begrazing mogelijk uitgebreid.

Buntven

Het Buntven is een heideven ten westen van Deurne omzoomd met vochtige heide. Hier is het areaal heide uitgebreid en dus in 2018 ook weer meer begraasd dan in 2017.

Stippelberg

Sinds enkele jaren wordt gegraasd op golfbaan De Stippelberg in Bakel. Deze golfbaan is ingebed in nieuwe natuur met heide als belangrijkste terreintype. De heide-ontwikkeling komt er goed op gang.

Ijzeren Man

De kudde maakt 2 keer per jaar een flinke wandeltocht langs de Zuid Willemsvaart naar natuurgebied de Ijzeren Man in Weert. Hier liggen verspreid door het bos verschillende heideperceeltjes. De begrazing verloopt naar tevredenheid.

Vresselse heide

Ook in 2018 werd begraasd voor Staatsbosbeheer op de Vresselse Heide ten noorden van Son en Breugel. Gedurende 35 dagen, in 2 beurten, werd daar begraasd om heide om vergrassing en verbossing aan te pakken.

Kamerven

In 2018 werd een nieuw terrein in begrazing genomen het Kamerven, net ten noorden van Gerwen. Dit vergraste ven werd stevig begraasd in 2 beurten.

Someren

In 2018 werden als proef een tweetal terreinen begraasd. Het ging om een heideberm en een geluidswal. Evaluatie van de proef volgt nog.

Somerse Heide

In de zomer van 2018 werd het bestaande begrazingsproject doorgezet op de Somerse Heide. Rond het Beuven werd vergrassing met pijpenstrootje stevig aangepast. Ruim 500 lammeren graasden in flexinetten met een systeem van drukbegrazing. Het project was zeer succesvol. Veel gras werd terug gedrongen. Ook werd gehoed begraasd op de aanwezige zandverstuiving en het Keelven. Het project loopt goed en wordt in 2019 voortgezet.

4. Bestuur

4.1 Werkzaamheden

De jaarvergadering was op 11 04 2018.

De bestuursvergaderingen, vaak aansluitend en/of voorafgaand aan overleg met SBB en RVT waren op 29 01 18 02 28 02 21 03 31 03 09 05 19 11 11 12 2018.

Daarnaast is het bestuur, aangevuld met Sjraar van Beek als adviseur, op diverse momenten in het jaar in gesprek geweest met vertegenwoordigers van de gemeente Geldrop, Brabants Landschap, Provincie, architectbureau en makelaar/taxateur.

Bestuurlijk zijn de volgende punten aan de orde geweest:

Geldrop Gijzenrooi, ontwerp landgoed, toekomst SKH, aanbestedingsproblematiek, toekomst herder, begroting, exploitatie, in- en externe contacten, subsidies, sponsoring, begrazing, beheer schapen en uitbreiding kudde,

organisatie, PR, communicatie, plannen Staatsbosbeheer, plannen Brabants Landschap, bedrijfsvoering, ANBI-status, belastingen, Kamer van Koophandel, toerisme, samenstelling bestuur, personeelsbeleid, Vereniging

Stamboek Kempisch heideschaap, Vereniging Gescheperde Schaapskudden Nederland (VGSN), stichting Groote Heide, Someren natuurpoort/begrazing/schaapskooi, gemeente Best begrazing.

4.1.1. Toekomst SKH

In 2016 is de notitie 'Stichting Het Kempische Heideschaap strategie 2016 – 2025' vastgesteld.

Met de uitbreiding van de schaapskudde zijn sinds 2017 feitelijk drie schaapskuddes actief in de begrazing op en rondom de Strabrechtse heide – zie 3.3 -. De consequenties van de grootte van de kudde vragen met name om een goede aflamlocatie en een nieuwe organisatie door de Wassum van herders en coördinatie van het werk.

Het aflammeren is in 2018 noodgedwongen in drie groepen op locatie de Plaetse gedaan omdat er nog geen stalaccommodatie is gerealiseerd waar de kudde in één keer in kan. De organisatie van herders en stagiaires en coördinatie is in 2018 goed geregeld.

In 2018 is SKH in het Gijzenrooi project gestapt. Een project dat de ontwikkeling van een landgoed beoogt met onder andere mogelijkheden voor het onderbrengen van schapen. SKH is hierin als 'ondernemende' stichting de kartrekker. Het idee is om op een en dezelfde locatie de gehele kudde onder te brengen voor het lammeren. Het project voorziet in woonruimte, stal en ruimte voor toerisme en educatie, winkel en horeca.

Het alternatief voor één voldoende grote aflamlocatie is om de kudde op te splitsen in drie deerkuddes die autonoom hun gebiedsopdrachten uitvoeren en lokaal hun eigen kudde laten aflammeren. Voor het landgoed project van de gemeente Geldrop en Brabants Landschap heeft SKH als 'ondernemende' kartrekker een bijdrage geleverd in de vorm van een exploitatie/bedrijfsplan, een verkenning/schets door architectenbureau en inschakelen taxateur/makelaar voor bedrijfsgebouwen en woonhuis van fam. Van Lith. De laatste is in beeld gekomen als alternatief voor de nieuwbouw van het oorspronkelijke landgoedplan. Eind 2018 is van Lith een aanbieding gedaan onder voorbehoud. Men is niet ingegaan op de aanbieding van onze kant. Eind 2018 is de conclusie getrokken dat SKH een pas op de plaats moet maken. Feitelijk ligt in het Gijzenrooi project de vraag nu voor aan de gemeente Geldrop en Brabants Landschap hoe zij met de nieuwe situatie omgaan nu SKH de grenzen van de mogelijkheden als kartrekker heeft aangegeven.

SKH neemt geen afwachtende houding aan maar probeert belanghebbenden op gemeentelijk en provinciaal niveau aan te spreken op hun inbreng.

De belangrijke beslissingen inzake het Gijzenrooi project worden niet eerder dan voorjaar 2019 verwacht. Complicerende factor voor SKH in genoemd plan blijft voorlopig de onzekerheid over de begrazingsopdracht van Staatsbosbeheer vanaf 2020 en de financiële mogelijkheden van de Stichting

De samenwerking met Staatsbosbeheer heeft een grote prioriteit gehad, niet zozeer vanwege de opdrachten voor 2019 maar juist vanwege de genoemde onzekerheid over de periode na 2020. Ook met de fam. Van Alphen is in dit verband nadrukkelijker dan voorheen gesproken over de uitvoering van het beheer door onze stichting. In 2018 heeft Staatsbosbeheer te kennen gegeven voor SKH geen uitzondering te maken in de aanbestedingsprocedure zoals die landelijk van toepassing is. Ook al had men daar de mogelijkheid voor. De consequentie is een huuropzegging van bedrijfsgebouwen en woonruimte per 31 12 2018. Begin 2019 zal duidelijk worden wat de gevolgen zijn voor SKH als de uitnodiging voor aanbesteding binnen is.

De Stichting zal in 2019 moeten bepalen welke koersbijstelling in het licht van de vastgelegde strategie 2016 -2025 eventueel nodig is. Of SKH als ondernemende Stichting in samenhang en samenwerking met andere activiteiten en partners of als faciliterende Stichting voor deze partijen de volgende stappen gaat zetten dat is de vraag die opgelost moet worden in 2019. In 2018 zijn alle mogelijke scenario's in kaart gebracht om een goede afweging te kunnen maken.

De uitkomst van de aanbesteding van Staatsbosbeheer voor de komende 8 jaar zal in voorjaar 2019 een cruciale rol spelen in de keuze voor een van de toekomstscenario's.

In ieder geval is de Stichting in 2018 faciliterend geweest voor de Wassum die door de nieuwe opdrachten in de omgeving van Strabrecht, waaronder die van het Brabants Landschap een uitbreiding van de kudde mogelijk nodig had- zie 3.3.

Mede door de betrokkenheid bij het Gijzenrooi project heeft de SKH een geliberaliseerde pachtovereenkomst van 6 jaar gesloten met de gemeente Geldrop-Mierlo.

Naast het Gijzenrooi project blijft SKH actief zoeken naar andere mogelijkheden voor het onderbrengen van de schaapskudde en haar activiteiten. Zo volgen we de ontwikkelingen/plannen in Sterksel met grote belangstelling en hebben daarin al enkele suggesties gedaan.

In 2018 heeft de Stichting zich nadrukkelijk de opdracht gegeven om de financiële consequenties in kaart te brengen voor het mogelijk definitief aflopen van de overeenkomst met Staatsbosbeheer en de daaraan gekoppelde consequenties van ontslag van de herder.

4.1.2. Toerisme, recreatie en educatie

Algemeen

In 2018 zijn diverse arrangementen geweest. De wijze van werken binnen de arrangementen zal nog verder worden uitgewerkt. De uitvoering en coördinatie ligt bij de Wassum.

Educatieve - en recreatieve projecten

In 2018 is niet een grote lammetjesdag gehouden maar zijn 4 lammetjeszondagen gehouden. Doel van deze andere opzet was om een grote toeloop op één moment te voorkomen met allerlei organisatorische problemen maar te kiezen voor kleinschalige, meer persoonlijke, bezoekmogelijkheden. Naast de lammetjesdagen zijn er nog een tiental groepsontvangsten geweest op afspraak.

Zorg

Sinds enige tijd wordt op De Plaetse samengewerkt met zorgorganisatie Kempenhaeghe. Kempenhaeghe heeft een kleine activiteitenruimte op De Plaetse en pakt daar allerlei projecten op. De samenwerking met de schaapskudde bestaat uit het dagelijks helpen bij de stalverzorging.

Onderwijs

Ook in 2018 zijn stagiaires van de herdersopleiding en dierverzorging betrokken geweest bij het beheer van de kudde, met name in de lammertijd.

4.1.3. Subsidie en bekostiging schaapskudde

In 2018 is een subsidie van de gemeente Heeze- Leende ontvangen en een bijdrage van Ecoracks.

4.2. Personalia.

In de loop van 2018 zijn Renée Hoekman en Gonnie van Bussel toetreden als nieuwe bestuursleden. Zij houden zich intensief bezig met de toekomst van SKH, in het bijzonder het Gijzenrooi project. Zij zullen worden benoemd in de jaarvergadering van 2019.

In 2018 was herder Kees Kromhout gedetacheerd bij begrazingsbedrijf De Wassum. Uit de contacten met zijn werkgever en Kees blijkt dat alles zeer naar wens verloopt. Vanaf 1 januari 2018 heeft Kees een nieuwe taakomschrijving met meer aandacht voor de coördinatie en aansturing van de werkzaamheden. In goed

overleg met De Wassum is voor Kees een regeling in werktijden gemaakt die rekening houdt met zijn vakantiemogelijkheden.

4.3 Samenstelling bestuur.

Dhr. Kees van Hee	voorzitter
Dhr. Maarten Pijnenburg	secretaris
Dhr. Ad Leenaars	penningmeester
Mevr. Renée Hoekman	
Mevr. Gonnie van Bussel	

4.4 Samenstelling kascommissie

Dhr. Paul Verhoeven
Dhr. Willy Hanssen

4.5 Herder(s)

Dhr. Kees Kromhout	herder (in dienst van SKH)
Dhr. Mathijs de Haas	herder (in dienst van De Wassum)

5. Financiën

De winst en verliesrekening over het jaar 2018 ziet er als volgt uit.

Posten winst & verliesrekening	Realisatie 2018
<u>Lasten</u>	
Personeel	€ 46.378,30
Kudde	€ 5.523,16
Inventaris	€ 93,48
Huren (woning + schaapskooi)	€ 9.437,15
Verzekeringen	€ 772,00
Nutsvoorzieningen	€ 2.371,16
Algemeen Beheer	€ 1.136,16
Diversen	€ 6.376,16
Uitbreiding kudde met 200 schapen	€ 17.000,00
Totaal aan lasten	€ 89.087,57
<u>Baten</u>	
Gemeentelijke subsidies	€ 500,00
Graasdierpremie	€ 21.550,11
Begrazing contracten	€ 19.100,00
Verrekening SKH met "De Wassum"	€ 21.472,37
Rendement Kudde	€ 3.663,50
Giften/donaties/sponsoring	€ 565,00
Rente Bank	€ 0,54
Diversen	€ 3.284,64
Subsidie "Vrienden van S.K.H."	€ 6.000,00
Totaal aan Baten	€ 76.136,16
Saldo Winst & Verliesrekening	€ -12.951,41

De stichting werkt al een aantal jaren intensief samen met het natuurbegrazingsbedrijf "De Wassum". De baten en lasten die direct toevallen aan de kudde worden per jaar met hen verrekend. Het verschil tussen deze lasten (kosten personeel, kudde, huur schaapskooi, verzekeringen en nutsvoorzieningen) en de directe baten van de kudde (begrazingssubsidie en begrazingscontracten) wordt verrekend met "De Wassum" (zie betreffende post onder "Baten": Verrekening SKH met "De Wassum"). Op deze manier wordt het bedrijfsrisico voor S.K.H. sterk verminderd. Bovendien blijkt dat de kwaliteit van de begrazing is toegenomen, sinds de samenwerking met "De Wassum". Dit is direct terug te voeren op de professionaliteit die dit begrazingsbedrijf ons biedt. Ook krijgt S.K.H. van De Wassum een vast rendement van 5% op de waarde van de kudde (zie hierboven onder "Rendement Kudde").

Het grootste deel van de kostenpost onder "diversen" is geld dat besteed is aan het onderzoek voor een nieuwe schaapskooi in Gijzenrooi (in de gemeente Geldrop-Mierlo).

Als stichting zijn we altijd op zoek naar sponsors en we zijn dan ook blij met de gemeentelijke subsidie (van de gemeente Heeze).

Onder "giften/donaties/sponsoring" is ook de bijdrage van EcoRacks te vinden. Dit Eindhovense groene datacenter sponsort SKH nu al een aantal jaren!

Het Saldo van de winst & verliesrekening is negatief: het jaar 2018 is afgesloten met een verlies. Dit is een gevolg van de uitbreiding van onze kudde met 200 schapen. De kosten hiervan (17.000 Euro) zijn deels gecompenseerd met een subsidie van 6.000 Euro door de Stichting "Vrienden van de Stichting Het Kempische Heideschaap". Het uitbreiden van onze kudde (de stichting heeft nu 900 schapen) is mogelijk door een toename naar de vraag naar natuurbegrazing door Kempische Heideschapen in de regio en dit wordt door onze stichting als heel positief beoordeeld!

De balans van S.K.H. ziet er als volgt uit per 31-12-2018

Activa per 31-12-2018		Passiva per 31-12-2018	
Debiteuren	€ 53.471,55	Crediteuren	€ 14.957,47
Waarde van de kudde	€ 76.500,00	Bestedingsreserve loonkosten	€ 42.000,00
Liquide middelen	€ 6.686,93	Bestedingsreserve risico De Wassum	€ 50.000,00
Inventaris	€ -	Eigen Vermogen	€ 29.701,01
Vooruitbetaald (voor 2019)	€ -		
Totaal	€ 136.658,48	Totaal	€ 136.658,48

T.o.v. de balans van eind 2017 is de waarde van de kudde toegenomen en de liquide middelen zijn afgenomen. Het eigen vermogen is toegenomen. Dit alles is een gevolg van het uitbreiden van onze kudde in 2018.

De kascontrolecommissie heeft bijgaande jaarstukken beoordeeld op **9 april 2019**
Bevindingen van de commissie zijn in de financiële verslaglegging betrokken.

Dhr. K. van Hee
Voorzitter

Dhr. A. Leenaars
Penningmeester

Goedgekeurd in de jaarvergadering met de Raad van Toezicht van 9 april 2019.

Dhr. P. Verhoeven

Dhr. W. Jak

Voorziter

secretaris

